

Antropia, Driebergen 9 oktober 2013

POP³

glb

toekomst
gemeenschappelijk landbouw beleid

Conferentie POP3 **Samen op weg naar onze toekomst**

Op woensdag 9 oktober 2013 bood cultuur- en congrescentrum Antropia in Driebergen onderdak aan de landelijke POP3-conferentie. Die naam staat voor de derde beleidsperiode (2014-2020) van het Europese plattelandsontwikkelingsprogramma (POP).

Om voor financiering in aanmerking te komen moet ook Nederland een POP ter goedkeuring indienen bij de Europese Commissie. Voor de totstandkoming daarvan is het ministerie van Economische Zaken verantwoordelijk. Dat werkt hierbij onder meer hecht samen met de twaalf provincies, vertegenwoordigd door het IPO; Interprovinciaal Overleg.

Rond de zomer van 2013 vonden in het hele land voorbereidende bijeenkomsten plaats met - organisaties van - agrariërs, natuurbeschermers, beleidsmakers en andere betrokkenen. De belangen zijn divers en groot, dat zal niemand ontkennen. Maar wat zijn precies ieders wensen en waar liggen de grenzen?

De landelijke conferentie op 9 oktober was een belangrijke stap in dit proces dat een breed gedragen, samenhangend nationaal POP3 moet opleveren. De resultaten van deze conferentie zijn een inspiratiebron voor de schrijfteams van het POP3, wat naar verwachting begin 2014 aan de Europese Commissie wordt voorgelegd.

Dit digitale magazine biedt een impressie van al wat er gebeurde op die 9e oktober in en rond Antropia.

Wij wensen u veel kijk- en leesplezier!

Inhoud

Het grote verhaal	4
Thema Innovatie & concurrentiekracht	18
Workshop Innovatie & concurrentiekracht	20
Thema Water	22
Workshops Water, Agrarisch natuurbeheer & collectieven en natuur	24
Thema Agrarisch natuurbeheer & collectieven	28
Thema CLLD	32
Workshop CLLD	34
Thema Natuur	38
Muziek	40
Kennispaviljoen	42
Colofon	43

Het grote verhaal

“ Het doet mij veel deugd dat hier alle betrokken partijen in de zaal zitten. Wat we als projectteam POP3 nodig hebben is dat jullie vandaag laten horen hoe jullie denken, wat jullie verwachten van POP3. Jullie hebben ervaring opgedaan met POP2, jullie weten wat werkt en wat niet werkt. Jullie hebben ideeën en plannen voor de toekomst; vandaag zijn we daarvoor aan de slag! ”

Willem Schoustra - programmamanager POP3

Lodewijk le Grand, provincie Utrecht

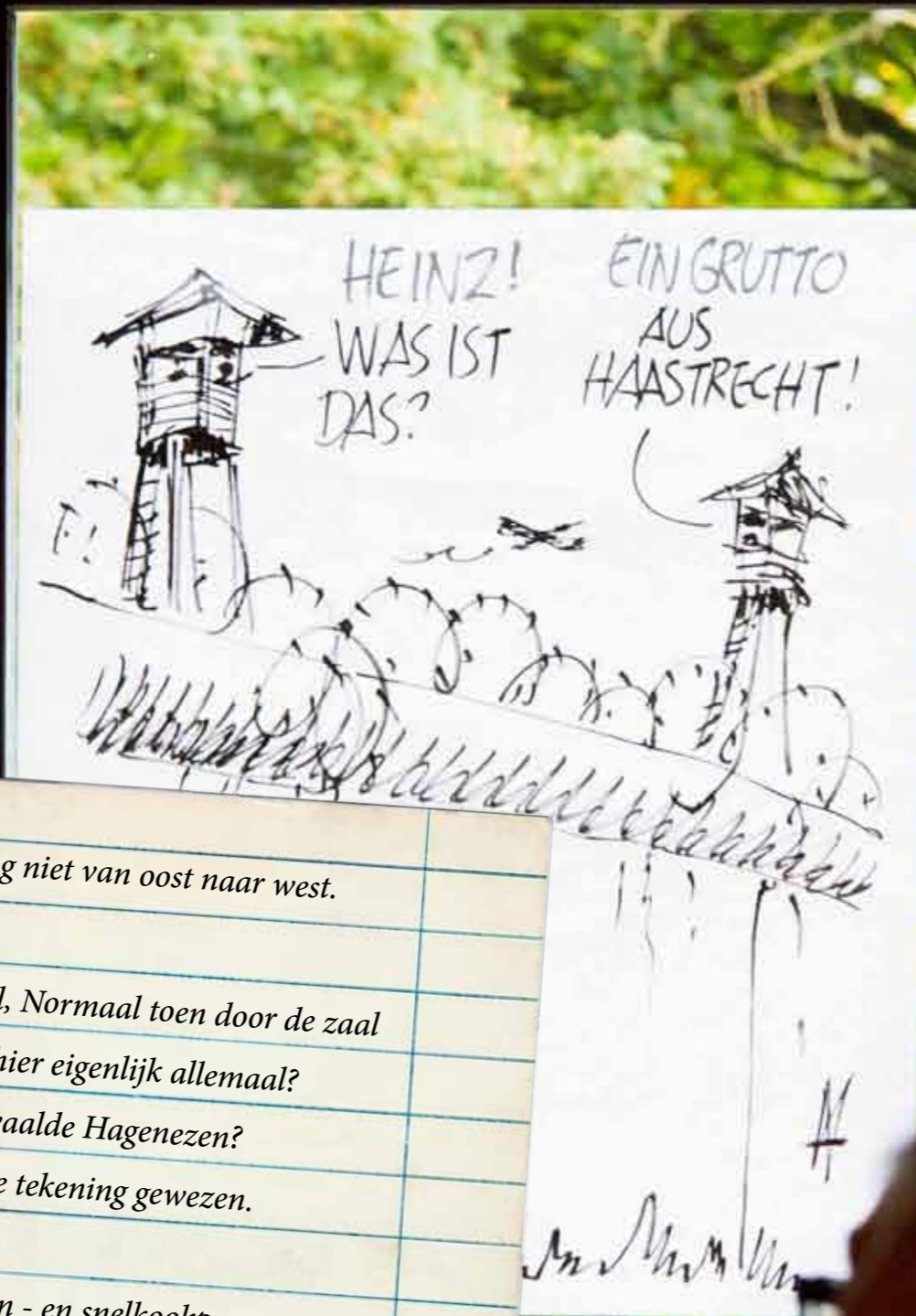
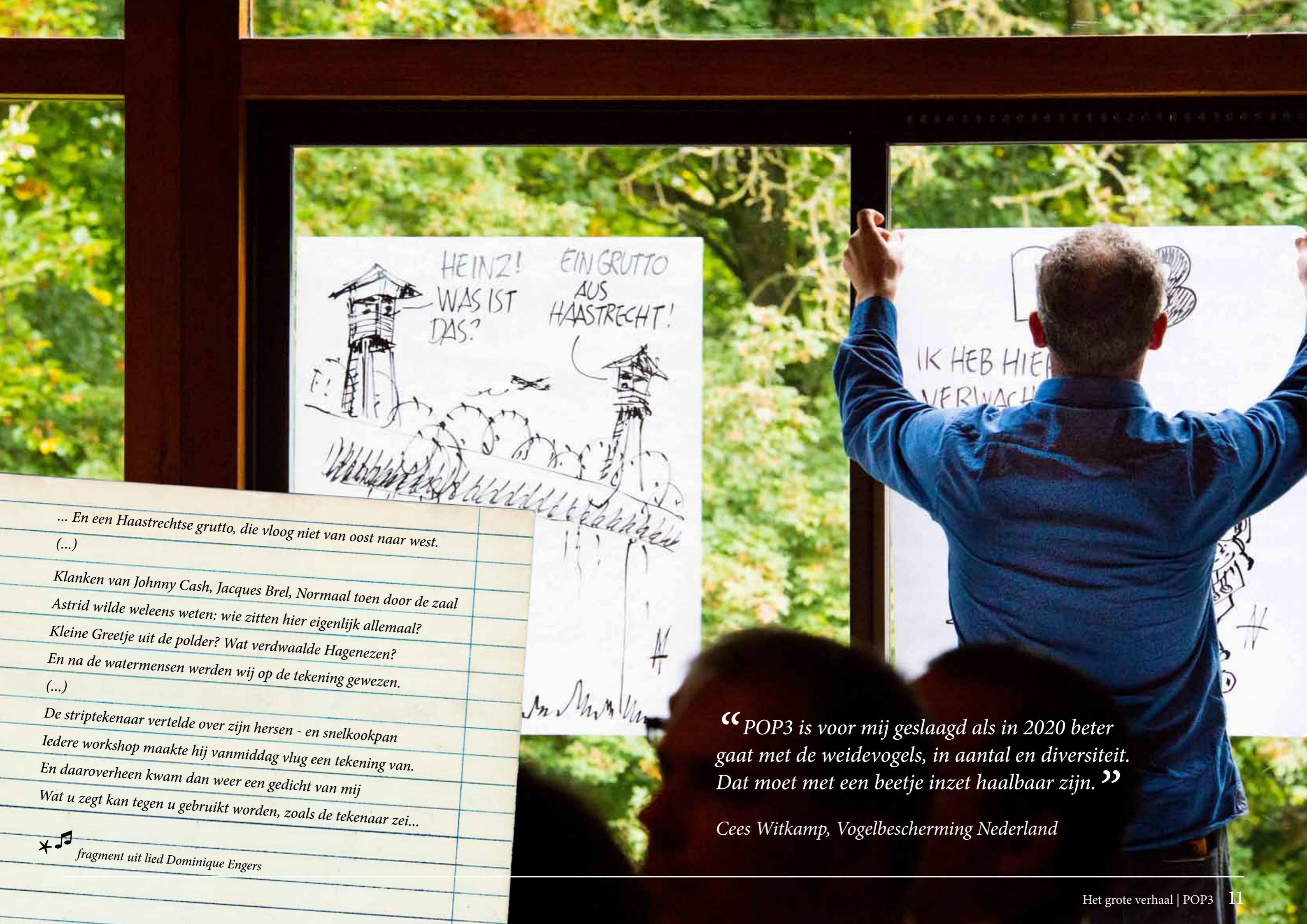
“ Ik zie ontwikkelingen die soms haaks op elkaar staan of lijken te staan. De vraag naar voedsel stijgt in de komende jaren en zaadbedrijven en andere grote inputleveranciers zetten in op toepassing van steeds meer technologie terwijl een groeiend aantal afnemers vraagt om duurzame productie. Hoe ziet ons platteland eruit in 2022? Wat doorzet is volgens mij de trend naar verdere concentratie en schaalvergroting, maar ook die naar meer duurzaamheid en het inzicht dat natuurbeheer niet in marktdenken valt te vatten. Het gaat nu en straks niet slecht met de natuur in Nederland, al vraag ik me af wie zorgt voor de kwaliteit van het landschap en de biodiversiteit in agrarische gebieden.

Onze grootste uitdaging heet agro-ecologie. Onze vooruitgang zit in het véél slimmer benutten van wat we al weten en combineren van mogelijkheden. Meervoudig grondgebruik, verbindingen leggen, functies integreren, effecten stapelen, denken in kringlopen. Maak optimaal gebruik van het groen-blauwe web, met respect voor bodem en water. Die zijn en blijven immers het allerbelangrijkste; de bron van alles. ”

Gijs Kuneman – directeur CLM Onderzoek en Advies

♪ Ik vind het eigenlijk genant
maar ergens ook wel interessant
dat de natuur in Nederland
wordt gemaakt door mensenhand
waar de Hollander schepper naast God is
Nederland natuurontwikkelingsland ♪

Gijs Kuneman – fragment uit eigen lied ‘Geraakt door de wind’

... En een Haastrechtse grutto, die vloog niet van oost naar west.
 (...) Klanken van Johnny Cash, Jacques Brel, Normaal toen door de zaal
 Astrid wilde weleens weten: wie zitten hier eigenlijk allemaal?
 Kleine Greetje uit de polder? Wat verdwaalde Hagenezen?
 En na de watermensen werden wij op de tekening gewezen.
 (...) De striptekenaar vertelde over zijn hersen - en snelkookpan
 Iedere workshop maakte hij vanmiddag vlug een tekening van.
 En daaroverheen kwam dan weer een gedicht van mij
 Wat u zegt kan tegen u gebruikt worden, zoals de tekenaar zei...

✳️🎵 fragment uit lied Dominique Engers

“POP3 is voor mij geslaagd als in 2020 beter gaat met de weidevogels, in aantal en diversiteit. Dat moet met een beetje inzet haalbaar zijn.”

Cees Witkamp, Vogelbescherming Nederland

“ De hele opgave van POP3 is voor mij om alles wat speelt op nationaal niveau, in de landbouw, bij de mensen bij elkaar te brengen. Het samenspel van dat geheel moet tegemoetkomen aan de belangen die er zijn. ”

Ansjet van Reeuwijk – provincie Gelderland, namens de provincies en landsdelen

“ Europa werkt al decennia aan versterking van het platteland. Voor de derde beleidsperiode, beter bekend als POP3, heeft de Europese Unie nieuwe prioriteiten vastgesteld die mooi zijn verwerkt in de grote cartoon. Ook Nederland kan in dat tijdvak van 2014 tot en met 2020 belangrijke stappen zetten. Jaarlijks is daarvoor ongeveer 80 miljoen euro beschikbaar aan Europese middelen, plus eenzelfde bedrag aan Nederlandse cofinanciering. Voordat we stappen zetten moeten we de route bepalen en dat gaan we vandaag met elkaar proberen te doen. Het wordt een mooie dag! ”

Roald Lapperre – ministerie van Economische Zaken, over de Europese context

“ Brussel’ biedt veel mogelijkheden. Maar om die optimaal te kunnen benutten moeten we helder hebben wat we willen bereiken. Ik hoop daarom dat we vandaag vooral het lef hebben om te kiezen! ”

Monique Remmers – ministerie van Economische Zaken, over de kansen en uitdaging voor Nederland

(...)

“Waar zit de spanning?” informeerde Astrid toen, en ondertussen...

✳️ 🎵 fragment uit lied Dominique Engers

“Met POP3 moeten we het agrarisch ondernemerschap stimuleren. LTO Nederland vindt dat het accent op de productie moet liggen, dat is het vertrekpunt.”

Gerbrand van 't Klooster, LTO Nederland

“In LEADER komt alles bij elkaar, alle stakeholders zitten met elkaar aan één tafel.”

Bart Soldaat, LEADER Leidse Ommelanden

Enquête: **Welke kansen creëert POP3 volgens u?**

Extra stimuleren innovaties Geld wordt doelgerichter ingezet
Stimuleert maatwerk

Stimuleert de samenwerking tussen partijen die anders alleen werken
Stimuleert Biodiversiteit

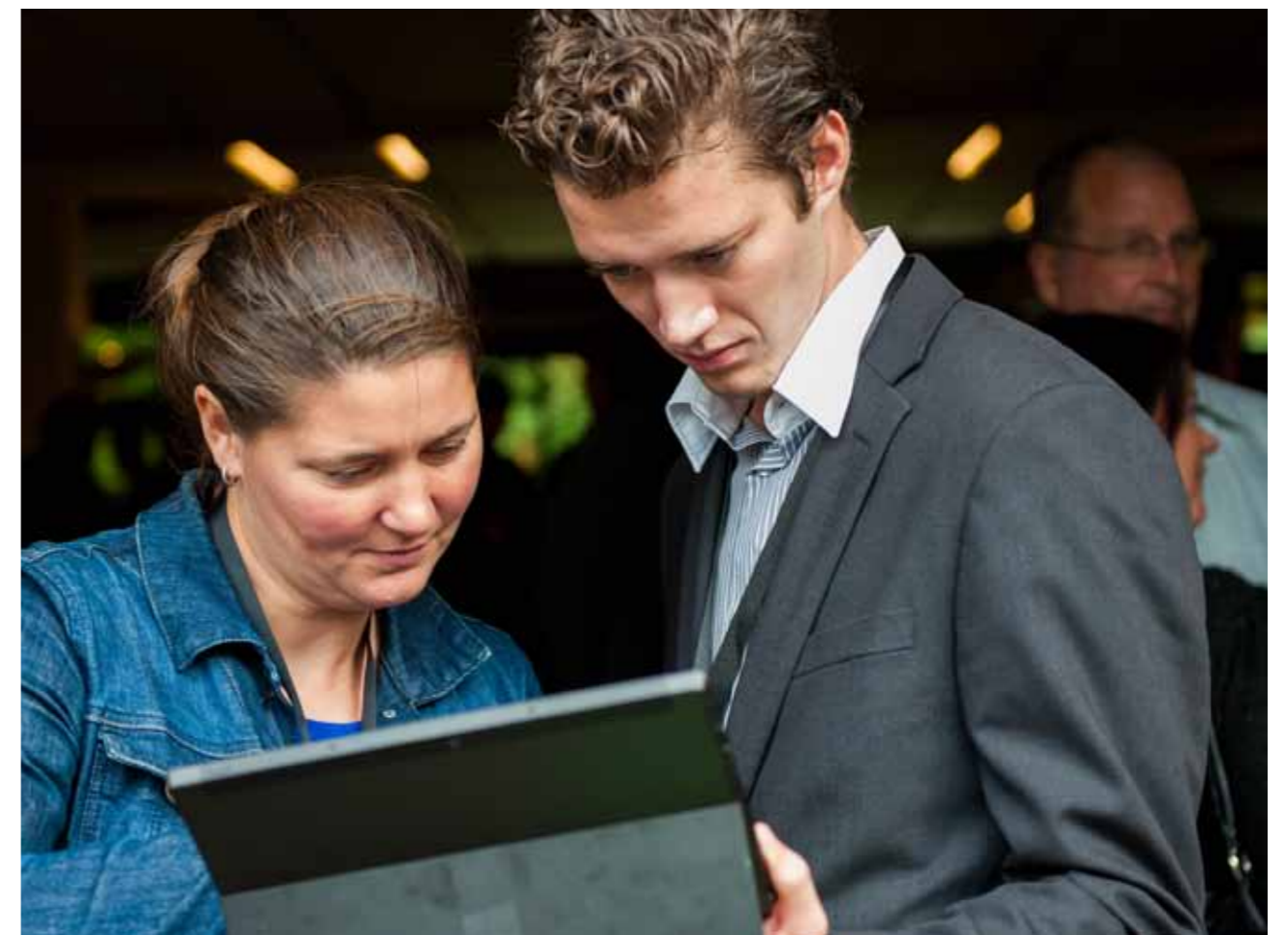
Stimuleert duurzaamheid
Betere positie voor boeren

Enquête: **Waar werpt POP3 in uw ogen belemmeringen voor op?**

Er is te weinig geld beschikbaar om echt iets te bereiken

Al het geld gaat naar boeren
Het levert te veel administratieve lasten op de rest heeft het nakijken
Het geeft minder kansen aan het 'echte' platteland ^{Huisruimte/strategisch}

Het is te ingewikkeld
Het is te weinig ambitieus

Thema **Innovatie & concurrentie**

“Ik hoop dat de workshop vandaag veel informatie oplevert voor de schrijfgroepen die nu voorstellen formuleren. We moeten met elkaar bepalen wat we voor innovatie willen en hoe we dat denken te realiseren. ‘Europa’ gaat steeds meer toetsen op de kwaliteit van ingediende projecten, ’t is niet meer ‘wie het eerst komt, het eerst maalt’. Waarbij we wel moeten bedenken dat er ook andere wegen zijn om innovatie te realiseren, buiten Europa om. ”

Frank van de Ven – Interprovinciaal Overleg

Jan Beekman, provincie Groningen

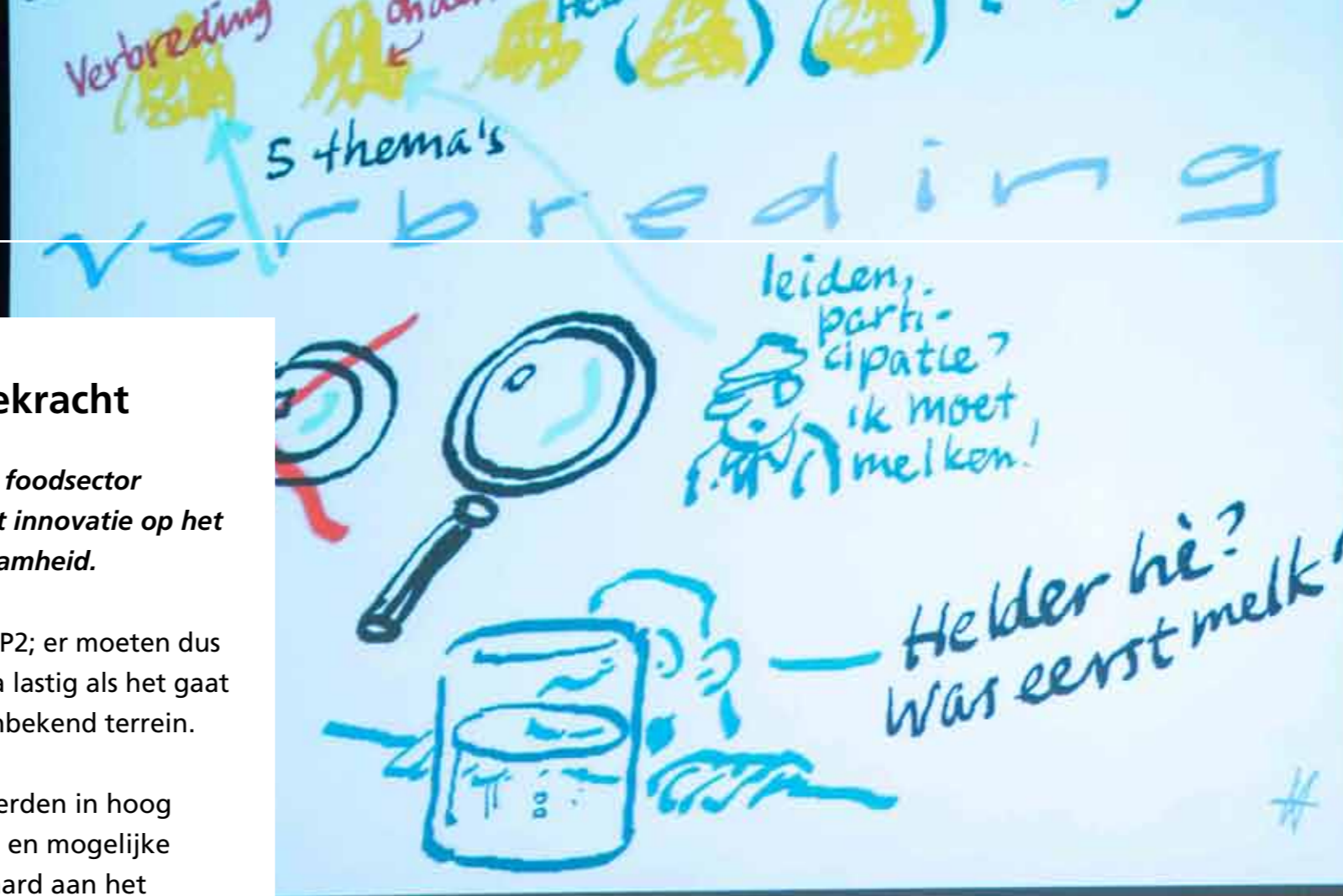
Workshop

Innovatie en concurrentiekracht

In 2020 moet de Nederlandse agro- & foodsector modern en renderend zijn. Dat vereist innovatie op het gebied van energie, milieu en duurzaamheid.

POP3 biedt echter minder geld dan POP2; er moeten dus scherpe keuzes worden gemaakt. Extra lastig als het gaat over innovatie, immers per definitie onbekend terrein.

De deelnemers aan deze workshop werden in hoog tempo over dilemma's, succesfactoren en mogelijke selectiecriteria bijgepraat en daarna hard aan het werk gezet. Dat leverde stevige discussies en zinvolle adviezen op; het batig saldo tikt door tijdens de voorbereiding van POP3.

Thema **Water**

“Het is goed dat de waterschappen vanaf het begin bij de ontwikkeling van POP3 zijn betrokken. Dat was de les van POP2; toen kwam ‘het water’ pas vrij laat in beeld en dat is jammer. ‘Groen en blauw’ horen immers bij elkaar, we kunnen elkaar versterken. De waterschappen kunnen bijvoorbeeld ook projecten cofinancieren.

Voor mij is een belangrijke vraag bij dit thema hoe we agrariërs kunnen stimuleren om meer met water te doen.”

Lydia Harkink – Unie van Waterschappen

“Het idee om ‘de blauwe diensten’ in één keer voor langere tijd af te kopen sprak veel mensen aan maar mag misschien niet van Europa, dat zou jammer zijn!”

Truus Steenbruggen, provincie Fryslân

Workshops

Water

Waterbeheer is en blijft een belangrijk aandachtspunt de komende jaren. In deze workshop kwamen vragen aan de orde als 'Hoe houden we ook in 2020 droge voeten in onze polders? Hoe zorgen we voor verdere verbetering van de waterkwaliteit?'

Een duidelijke uitkomst was dat er geen behoefte is aan nog meer pilotprojecten; breng de ervaringen eerst maar eens in praktijk, draag de innovaties breder uit. En verder lijkt het laatste woord over meer tendering door waterschappen nog niet gezegd.

Agrarisch natuurbeheer & collectieven

Onder de term Agrarisch natuurbeheer vallen maatregelen die agrariërs nemen ter behoud of verbetering van natuur en landschap. Ook op dit onderdeel gaat POP3 verandering brengen en daarover spraken de deelnemers aan de workshop.

Tijdens de plenaire afronding presenteerden zij onder meer de aanbeveling om de aanpak te verbreden. Er is al veel gaande en er is sprake van openheid; de collectieven kunnen leren van elkaars aanpak en ervaringen. Helemaal vanzelf gaat het niet blijkens een stukje cartoon dat de bevindingen van deze workshop weergaf: 'Regie' gezocht.

Workshop

Natuur

Er zijn maatregelen nodig om de achteruitgang van de biodiversiteit in het agrarisch gebied te stoppen. Diverse oplossingen en maatregelen zijn denkbaar, maar wat heeft prioriteit en waarom? Wat is nodig om de effectiviteit van het natuur- en landschapsbeheer te vergroten?

De deelnemers aan deze workshop bespraken dit aan de hand van projecten die mogelijk in aanmerking komen voor POP3. Dat leverde onder meer de aanbeveling op om de doelstelling van projecten in vroeg stadium scherp te definiëren en inzichtelijk te maken; het 'waarom'. Welke verbetering wordt er met mogelijke subsidie gerealiseerd?

... Een DJ in een fraai gewaad, zij misstond ook niet volgens mij
In een wereldwinkel of op een zorgboerderij.
Het publiek oogde vrij zakelijk en bij de mannen was 't weer prijs:
Die waren voor het leeuwendeel in vijftig tinten grijs...

✳️🎵 fragment uit lied Dominique Engers

Thema **Agrarisch natuurbeheer & collectieven**

“ We moeten met elkaar formuleren wat we nodig hebben en hoe we dat willen bereiken. Daarbij is het heel belangrijk om onze ratio en creativiteit met elkaar te verbinden, in balans - en daarbij ruimte te geven aan ‘de ander’. Eigenlijk moeten we gedurende de looptijd van POP3 leren hoe het moet, dat streven naar ‘ecologisch rendement’. Het technocratisch streven van allerlei overheden moet liefst samenvallen met de belangen van collectieven... maar er is eigenlijk nog geen enkel ècht collectief aan de gang. ”

Aard Mulders – ministerie van Economische Zaken

Coby Visser, ANV De Utrechtse Venen

... Een melkveehouder zei, en ik wist echt niet wat ik hoorde
Dat ie zich ontzettend aan het hokjesdenken stoorde.
Een dame van het waterschap zei: "Begrijp me niet verkeerd
Maar ik heb nog niks nieuws gehoord sinds ik zelf heb gestudeerd." ...

✳️🎵 fragment uit lied Dominique Engers

“Ik ben hier uiteraard om de belangen van de jonge boeren te behartigen. Want ja, de onderhandelingen in Brussel zijn voor ons goed verlopen; er gaat ook een top up uit de eerste pijler naar de jonge boeren. Maar dat geld hebben we hard nodig! Het gaat daarbij om een extra bedrag per hectare, waar jonge boeren voor in aanmerking kunnen komen.”

Waar we nu wel alert op zijn is dat – vooral bij de provincies - het idee kan ontstaan dat er dus wel beknibbeld kan worden op geld uit de tweede pijler. Nee dus, dat kan dus niet. Want die subsidie is nodig om noodzakelijke investeringen te kunnen doen. ”

Kirsten Haanraads – NAJK (Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt)

Jan Boxum, LEADER Noordwest Overijssel

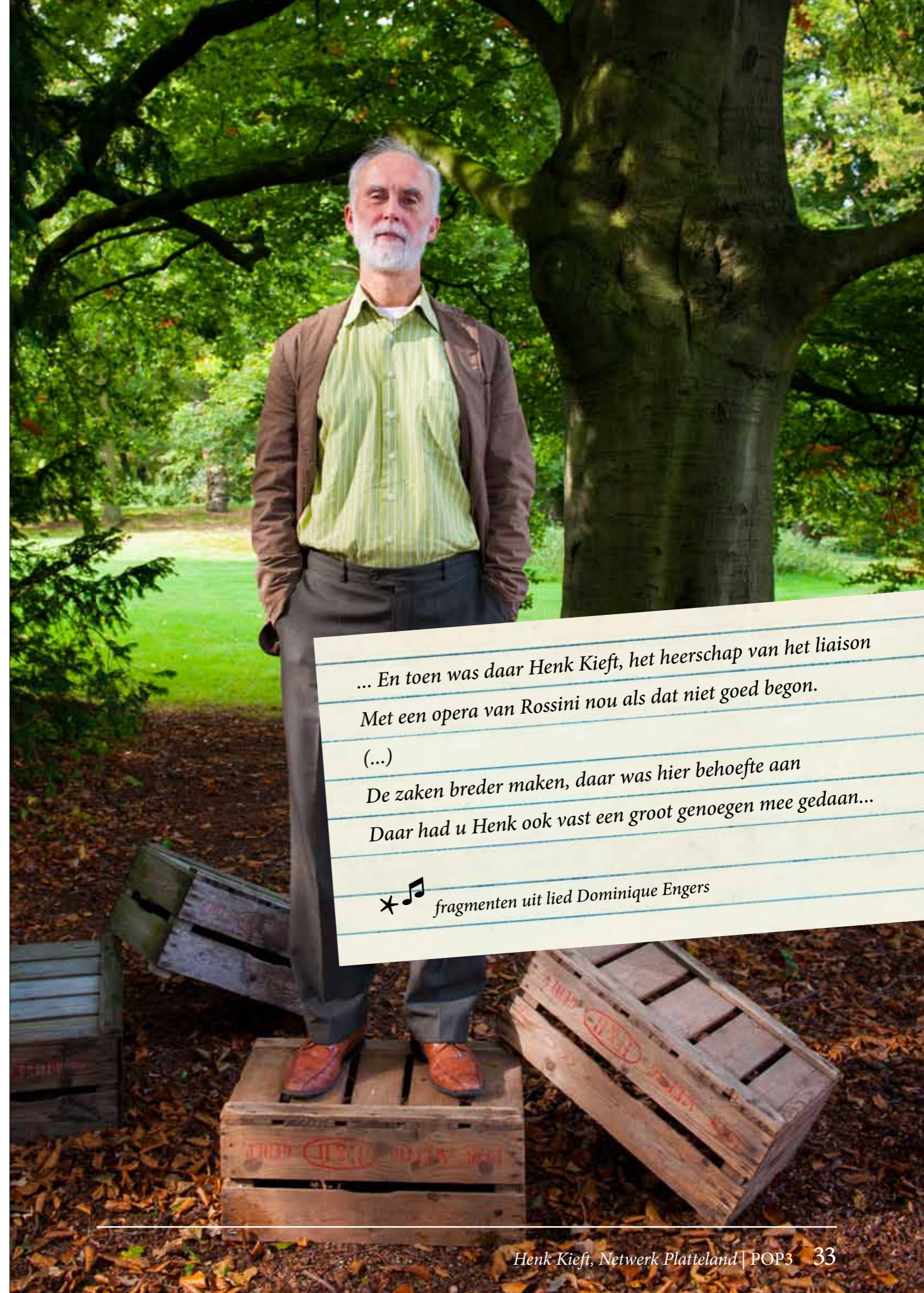
Thema **CLLD: economische ontwikkelingen op het platteland**

“Ik breek een lans voor Europa. Europa biedt een kader, kansen, vrijheid. Europa wil ook decentraliseren, maar vraagt wel van ons dat we tegelijkertijd professionaliseren. We krijgen de ruimte en kans om nieuwe bestuurlijke verhoudingen te ontwikkelen. Echt, POP3 reikt ons de kansen op een presenteerblaadje aan - maar wij moeten die voorzet wel zelf inkoppen. ”

Henk Kieft – Netwerk Platteland

Ben Huisman, Unie van Bosgroepen

*... En toen was daar Henk Kieft, het heerschap van het liaison
Met een opera van Rossini nou als dat niet goed begon.
(...)
De zaken breder maken, daar was hier behoefte aan
Daar had u Henk ook vast een groot genoeg mee gedaan...*

**🎵 fragmenten uit lied Dominique Engers*

Workshop

- Diversiteit betuohkens mensen
- SWOT klimmers
- Orkest
- Concreet luid van =
- folm E voor jostij
- streekeprodukt.
- Kraachten / oprieds, band
- sport klokken energie
- Commitment dans handen
- + coherent
- kernwaarde / oprieds

CLLD: economische ontwikkeling van het platteland

Elke Europese lidstaat is verplicht om minimaal 5% van zijn budget te reserveren voor Community-led Local Development (CLLD). Voor Nederland is dat 5 miljoen euro per jaar.

Het gaat hier om initiatieven met lokale impact van agrariërs, plattelandsbewoners en maatschappelijke organisaties in kleinere regionale gebieden. In de periode POP2 werd dit al gestimuleerd onder de naam LEADER (Liaisons Entre Actions de Développement Économique Rural). Uit de workshop kwam vooral een pleidooi voor LOS, 'laat LOS, rijksoverheid en provincies; geef vertrouwen aan de mensen die de plannen en ambities moeten waarmaken'. Al betekent dat LOS - vast niet toevallig - ook Lokale Ontwikkelingsstrategie.

Post-it Meeting Charts 3M

VAN 2 NAAR 3: HALLO POPPERS!

POP3

HET GAAT NIET MEER OM DE VOLGORDE MAAR OM DE KWALITEIT.

WAT!?

Thema **Natuur**

“Ik kies voor ontwikkeling in plaats van behoud. Een voorbeeld voor mij is de bioloog en natuurbeschermer Jac. P. Thijsse. Hij keek zo’n honderd jaar geleden uit over prachtige weilanden vol grutto’s bij Amsterdam en zei dat daar een groot bos moest komen voor de stadsbewoners. Nog steeds komen er zes miljoen bezoekers per jaar in dat Amsterdamse Bos. We moeten dus weer gaan denken vanuit de behoefte van mensen. En weten wat we willen bereiken; er is immers geen richting zonder doel.”

Remco Daalder – gemeente Amsterdam

Marianne Breedijk, LEADER Weidse Veenweiden

1. Het grote verhaal

Roald Lapperre - *Klein Orkest, Over de Muur*
Monique Remmers - *Fat Freddy's Drop, Shiverman*
Ansjenet van Reeuwijk - *Bruce Springsteen, Death to My Hometown*
Willem Schoustra - *Handsome Poets, Sky on Fire*
Gijs Kuneman - *piano + eigen lied 'Geraakt door de wind'*

2. Water

Lydia Harkink - *Brooke Fraser, There is Something in the Water*
Presentatie workshop - *Simon & Garfunkel - Bridge over Troubled Water*

3. Agrarisch natuurbeheer

Aard Mulders - *Mumford & Sons, The Cave*
Presentatie workshop - *Adele, Rolling in the Deep*

4. Innovatie & concurrentie

Frank van de Ven - *Pink Floyd, Money*
Presentatie workshop - *Hot Butter, Popcorn*

5. Natuur

Remco Daalder - *Turisas, To Holmgard and Beyond*
Presentatie workshop - *Bonnie St. Claire, Bonnie kom je buiten spelen*

6. CLLD

Henk Kieft - *Rossini, fragment uit opera Wilhelm Tell*
Presentatie workshop - *Birdy, People Help the People*

Kennispaviljoen **Partnerschaps- overeenkomst**

Tijdens de lunchpauze konden de aanwezigen informatie krijgen over de zogeheten Partnerschapsovereenkomst. Deze wordt momenteel opgesteld voor de Europese Commissie. Die stelt voor de periode 2014-2020 nieuwe budgetten beschikbaar uit de Europese Structuur- en Investeringsfondsen, kortweg ESI-fondsen. Ook het POP wordt bekostigd uit zo'n ESI-fonds.

Maar om voor die budgetten in aanmerking te komen moet een lidstaat in een Partnerschapsovereenkomst laten zien hoe zij het geld wil inzetten. Ook Nederland moet een integrale visie ontwikkelen op de vraag welke bijdrage de ESI-fondsen (dus ook POP) zullen

leveren aan onze sociale en economische ontwikkeling. Naar verwachting wordt onze Partnerschapsovereenkomst nog dit jaar voorgelegd aan 'Brussel'. Op basis van dit document en de onderliggende Operationele Programma's kent de Europese Commissie de budgetten toe.

Annelie Boogerd, ministerie van Economische Zaken

Colofon

Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding en voorafgaande, schriftelijke toestemming van de makers voor andere doeleinden gebruikt worden.

Conferentie POP3 werd georganiseerd in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, DG AGRO/ELV, in samenwerking met de 12 provincies.

Organisatie conferentie POP3: SPITZ congres en event

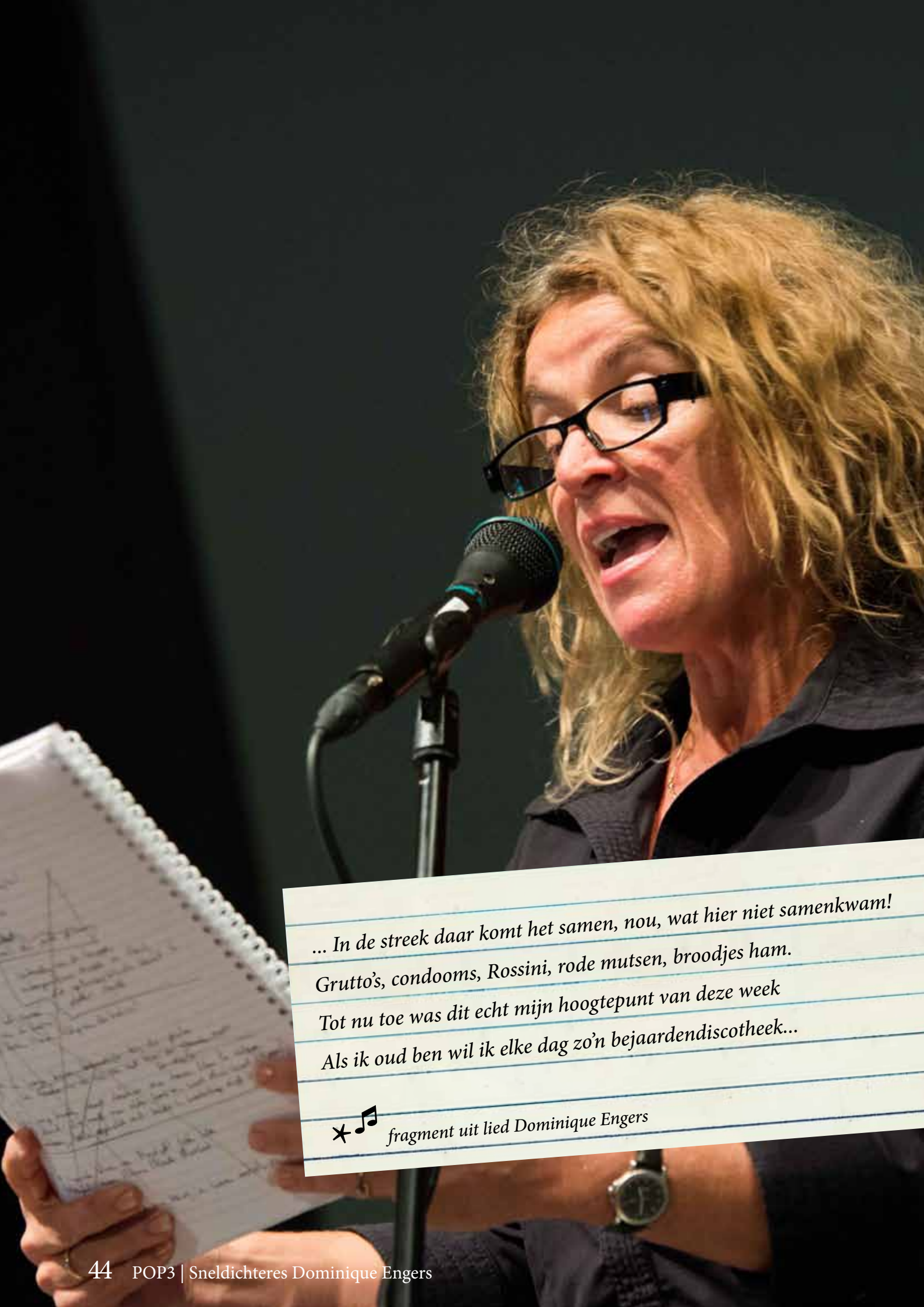
Concept en ontwerp magazine: Leen van der Heijdt, À la Leen, grafisch ontwerp

Tekst en redactie: Livia de Metz, Commutaal

Fotografie: Roos Koole, Roos Koole fotografie

Cartoons: Maarten Wolterink

**🎵 Liedverslag: Dominique Engers*

... In de streek daar komt het samen, nou, wat hier niet samenkwam!
Grutto's, condooms, Rossini, rode mutsen, broodjes ham.
Tot nu toe was dit echt mijn hoogtepunt van deze week
Als ik oud ben wil ik elke dag zo'n bejaardendiscotheek...

fragment uit lied Dominique Engers